Українська держава понад усе!
Видання Історичного клубу “Холодний Яр”

2021 рік
Березень
Число 3 (421)

НЕЗБОРИМА НАЦІЯ

Видання Історичного клубу “Холодний Яр” Передплатний індекс 33545

АНТОН ЦЕДІК, ПОВСТАНЕЦЬ ЗА УКРАЇНУ

У Науковій бібліотеці ім. Довнар-Запольського КНЕУ ім. Вадима Гетьмана відбувся вечір пам’яті колишнього студента цього навчального закладу, вояка батальйону “Донбас” Антона Цедіка, який загинув під Іловайськом. У режимі відеоконференції змогли долучитися Антонова мама Ольга, його побратими з Полтави, співупорядниця книги про Антона Цедіка Олена Стоцька та письменник Роман Коваль. Провадила вечір доцент Людмила Воробйова.

Вояк АТО Тарас Лелюх сказав, що ще в школі Антон вирізнявся серед інших. А під час Майдану був одним з найактивніших учасників багатьох ризикових операцій. Він часто цитував Тараса Шевченка, надихав інших іти захищати Україну. Товариш Юліан Матвійчук підтвердив: “Антон на Майдані був з «Кобзарем» Тараса Шевченка”. Майданівець Роман Чабановський додав: “Антон – незвичайний хлопець, ходяча енциклопедія. У нього був кодекс честі, і він діяв згідно з ним”.

“Антон мав веселу вдачу та загострене почуття справедливості, – розповів Максим Горбонос. – Він був для нас моральним орієнтиром”.

Декан факультету, на якому навчався Антон, Юрій Солодковський звернув увагу на усмішку Антона. “Герої з усмішкою на устах, – сказав він,– приклад для молоді”.

Колись Антон з гордістю признався, що він повстанського роду, що його прадіди воювали проти більшовиків у 1917 – 1920-х роках. Про це йому розповів у квітні 2013 р. в Холодному Яру Роман Коваль, автор книжки “Отаман Зелений”. У ній оповідається і про великий повстанський рід Цедиків із Трипілля, родичів отамана Зеленого. А саме з Трипілля походив Антонів дід.

Антон Цедік продовжив справу своїх прадідів. Хіба дивуватися, що під час Майдану воював у сотні самооборони, входив до штурмового відділу. І, ризикуючи своїм життям, усміхався. Й отаман Зелений завжди усміхався в бою. А коли отаман у пеклі бою сміється, то й козакам не страшно.

Тарас Лелюк наголосив, що Антон надихав інших, спонукав їх до продовження боротьби. Це дуже важлива характеристика. Мало бути хоробрим, треба, щоб перемогти, ще й повести за собою менш хоробрих.

На заході були присутні проректор з науково-педагогічної роботи Т. Оболенська, студенти 1-го курсу факультету міжнародної економіки та менеджменту, представники профспілки працівників освіти і науки України та відділу суспільних зв’язків університету. Максим Горбонос подарував Бібліотеці книгу “Антон «Еней» Цедік – правдива Душа в пошуках Істини”, а Олеся Онишко – книги “Майдан. Пряма мова” і “Небесна сотня. Життєписи”.

Антон хотів бути істориком, тому вступив ще й на історичний факультет Київського національного університету. Хотів стати істориком, а сам став історією. Його подвижницьке життя вже вивчає молодь.

У січні 2014 р. Антон узяв безстрокову відпустку і пішов у бій за Україну. І досі воює, гуртуючи навколо себе все ширше коло людей.

#НезборимаНація

РАДІСТЬ БАБУСІ, НАДІЯ УКРАЇНИ

Це маленький мовний інспектор нашої родини – мій онук Ілля. Йому сім років. Він пильно стежить, щоб усі розмовляли українською, і дуже сердиться, ображається та обурюється, коли чує російську. Інколи навіть каже крізь сльози: “Ну чому люди розмовляють російською? Їм байдуже, що на нас напала Росія і хоче знищити Україну? Чого так багато людей розмовляють мовою ворога? Значить, вони за Путіна?”

Наш Ілля ще маленький, але сильний духом. Коли його однокласниця сказала, що “нікаґда нє будєт разґаварівать на украінском, патаму чта он нєпріятний”, він відмовився сидіти з нею за однією партою…

А з мечем – мій онук Устим, якого мої діти назвали на честь Героя Небесної Сотні Устима Голоднюка.

Якось мої онуки й онук сусідів зробили з палиць мечі. І сусідський хлопчик каже: “Треба вчитись гострити мечі! І вчитись воювати! Коли виростемо, будемо захищати Україну і нашу землю. І мову, щоб не вмерла Україна”. Мої хлопці його підтримали, і всі разом побігли в чагарники гострими мечами рубати “ворога”…

Є мова – є майбутнє!
Є Україна!

Тетяна МАЛАХОВА

Від редакції. Боже! Це ж реалізувалися мої мрії! Ще коли цих дітей не було на світі, у 2010 р. в передмові до книжки Петра Дяченка “Чорні запорожці”, я писав: “Прочитавши книгу про своїх зухвалих прадідів, малі полтавці гратимуться не в індіанців, як колись я, а в чорношличників. Вони стрілятимуть з уявних револьверів і рушниць у пикатих москалів, рубатимуть палицями – ніби шаблями – будяки і бачитимуть у них перелякані московські очі. Малі земляки Петра Дяченка несподівано вискакуватимуть із засідок із криками «Слава!» та «Геть москалів!», лякаючи і своїх, і чужих. Знаю: на

Полтавщині та загалом в Україні виросте нове покоління борців за волю, бо слово Петра Дяченка дійде до нас, а свист його шаблі покличе юнацтво до бою за Україну”. Боже, як гарно, що в нас є малі козаки Ілля, Устим та їхній товариш, що живе поруч! Це ж захисники нашої Батьківщини! Козакам слава!

Роман КОВАЛЬ

ПРОЄКТ ПАМ'ЯТНИКА ВАСИЛЕВІ ВИШИВАНОМУ

До 126-ї річниці з дня народження полковника УСС Василя Вишиваного, 10 лютого, відбулися презентація проєкту майбутнього пам’ятника Василеві Вишиваному (роботи скульпторів Михайла Горлового й Олександра Фурмана) та освячення місця.

Ініціаторами заходу виступили ГС “Народний музей України”, ГО “Всесвітній день вишиванки”, ДУК “Правий сектор”, Історичний клуб “Холодний Яр” та інші патріотичні організації.

Місце, обране для пам’ятника (вул. Іллєнка, 39), символічне – неподалік від Лук’янівської в’язниці, де колись обірвалося життя Василя Вишиваного. Освячення здійснив військовий капелан Української православної церкви протоієрей Іван Грицюк.

Виступи істориків, митців, громадських та релігійних діячів ствердили в думці: Василь Вишиваний через десятиліття замовчувань повертається в пам’ять нинішніх українців незламним борцем.

Встановлення пам’ятника Василю Вишиваному – це важливий міжнародний проєкт, до якого долучаються українські та австрійські партнери. Наша спільна мета: консолідувати ще більшу кількість організацій-учасників як в Україні, так і за кордоном. Адже стратегічно важливо об’єднувати зусилля всередині країни та з міжнародними партнерами задля протистояння імперській Росії, що постійно і системно зазіхає на українські фундаментальні складники ідентичності – мову, історію, культуру.

Відкриття пам’ятника Василю Вишиваному заплановано на 20 травня 2021 р. – до 15-річного ювілею Всесвітнього дня вишиванки.

#НезборимаНація

“ТХІР У ЧОРНИХ КАР'ЄРИ НЕ ЗРОБИТЬ"

У цьому часі партії соціал-демократів і соціал-революціонерів, які творили наш уряд, ввели в армії державну політичну “інспектуру”. Ці партійні агенти із запалом взялися за розкладову працю, підриваючи у війську дисципліну та авторитет командного складу. Дістав і полк Чорних запорожців подібного типа, який майже з першого дня почав критикувати всі накази команди полку та вишукувати серед козаків донощиків для себе. Довелося все те терпляче зносити та чекати відповідного моменту, який за декілька днів і надійшов.

Серед маршу наші патрулі наткнулися на ворожу піхоту. Полк із похідної колони розсипався в лаву й атакував ворога. До “інспектора” завчасу було приділено 3-х козаків із завданням пильнувати, щоб не відставав, а то й підганяти його коня. Два козаки тримали його коня за повідки, а третій нагайкою підганяв коня не без того, щоб не дісталося й “інспекторові”. Тхір у Чорних ніколи ніякої кар’єри не зробить. Не зробив також й “інспектор”, бо в скорому часі він утік із полку.

Петро ДЯЧЕНКО
З книги “Чорні перемагають” (упорядник Р. Коваль).

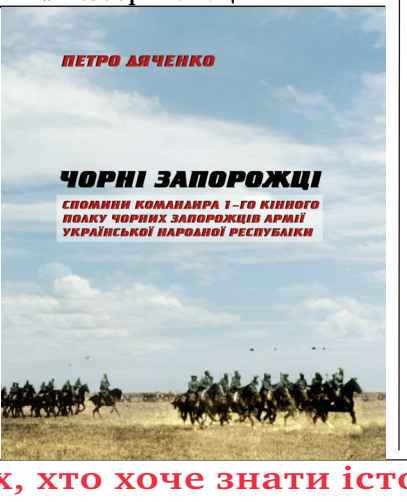

ЛИСТ ДОБИ 2-Ї СВІТОВОЇ ВІЙНИ

БОЙОВИЙ ГОЛОС СТАРОГО ПОВСТАНЦЯ

Шановний пане Редакторе! Пробачте, що турбую Вас своїм проханням. Я був уже на совєтському фронті як простий козак при французькому легіоні проти червоних від 1-го вересня 1941-го по 3-го березня 1942-го року, якого терміну був звільнений із служби як маючий 58 років. Сам я б.[увший] командир куріння окремого призначення при Катеринославському Повстанчому Коші, який бився проти червоних на протязі 3 років. Довідавшись тепер про створення Українського Визвольного Війська, я прошу приняти мене до збройної боротьби проти червоних. До повстання Катеринославського Повстанкому був в складі полку Січових Стрільців осаулом III куріня, а це було в листопаді-грудні 1918 року. Коли полк СС відійшов був до Києва, я лишився в запіллі червоних на Катеринославщині, де в районах: Січослав – Гуляй-поле – Нікопіль – Кривий Ріг на протязі 3-х років бився проти червоних. Настав знову час: Україна кличе. Разом з нашими юнаками хочу йти на фронт, бо тільки зброєю можемо здобути незалежність України від Кремля.

Михайло ПУХАЛЬСЬКИЙ
Франція
Дж.: Український доброволець. – 1943. – № 9. – 10 липня. – С. 1.

ПЕТРО БОЛБОЧАН І АНДРІЙ ЧОРНИЙ ЗНОВУ НА ФРОНТІ

ВІКТОРОВІ ЛІСОВОЛУ ВИПОВНИЛОСЬ БИ 90 РОКІВ

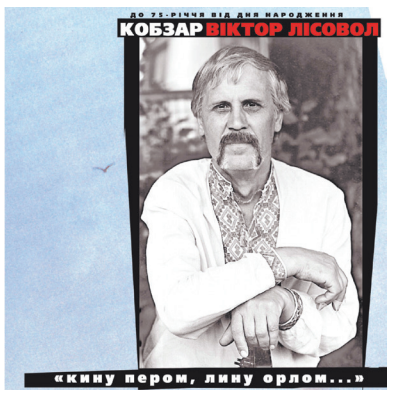

21 лютого 1931 р. в с. Семенівці Полтавської області народився Віктор Лісовол, бандурист, композитор, автор музики пісні "Наливаймо, браття, кришталеві чаші", заслужений працівник культури України, автор книжки "50 пісень Віктора Лісовола", багатолітній учасник холодноярських вшанувань і вечорів пам'яті українських героїв, член Історичного клубу "Холодний Яр".

Пропонуємо вам уривок з розповіді Романа Коваля про Віктора Лісовола "Кілька колосків до образу кобзаря Віктора Лісовола".

"…Як оцінювали Віктора Лісовола ті, кому він співав?

Бориса Списаренка принаджувала в особистості Лісовола «непогамовна жага творення». Списаренко називав Віктора «Прометеєм пісенного вогню». Художник Олександр Фисун, прослухавши пісню «Кину пером», дорікав кобзарю, що той не знає ціни своєму таланту:

– Такими червінцями на вітер будь-де не кидаються.

А Федір Лавров просто вигукнув:

– Та ви ж знахідка! Ви собі ціни не знаєте!..

Володимир Іванович Северин (працівник Київського ботанічного саду) про пісню "Наливаймо, браття" висловився так:

– Бандитська пісня, вибачайте, бунтарська – поламала всі канони української народної пісні.

Северин дивувався, як Лісовол під час виконання цієї пісні з мінору миттєво вискакує на мажор.

Композитор Олександр Димитров (Малинка) казав Віктору:

– Те, що ти виконуєш, не входить у нормальні рамки.

Віктор Гаман, даруючи Лісоволу свою книгу, підписав: «За пісню, що палить душу». А от поет Володимир Забаштанський, увібравши в себе весь сум Лісоволових пісень і дум, охолодив кобзаря:

– Не співай таке… Душа кригою береться.

– Вікторе, не край мені душу, – вислухавши Лісоволове квиління, сказав Володимир Кравченко, брат дружини.

Журналіст Мар'ян Лагідний оцінив талант Лісовола як «кришталевий».

Звенигородський козак Петро Шкляр мовив категорично:

– Я вас трьох ставляю найвище: Василя Литвина, Віктора Лісовола і Павла Супруна… І не пручайтесь!

Павло ж Супрун покритикував одного разу Лісовола:

– Віктор Іванович неправильно співає думу про самарських братів.

Лісовол пояснює:

– Я її актуалізував, скоротив… Драматургію продумав.

Додаю своє спостереження і я:

– Сумні пісні й думи Віктора Лісовола звеселяють душу.

– Вікторе, ти емоційна, тонка людина, – висловився керамік Олександр Олійник. – Тільки неувага до тебе – ти вже й закрився… На тепло квітка розпускається.

А про пісню «Кину пером» сказав захоплено:

– Навально… А останню строфу – притишено. Коли б ти так і далі продовжував (ураганно), я б здурів. Вікторе, ти диявол…

Та найкраще висловився Вадим Крищенко у вірші «Вечір під бандуру», який присвятив Віктору Лісоволу. Ось його початок і закінчення:

Наслухавшись козацьких гордих дум,
Заснуть не можу – мучать давні муки,
Я чую, як пищаль стріляє в глум
І кривду б'ють освячені шаблюки…

Дзвенить в струні історія моя,
В живій бандурі міниться душа,
Спасибі їй, що нагадала знову,
З якого роду, кореня, коша,
Яку в душі ношу цупку основу.

Помер Віктор Лісовол 5 квітня 2013 р. в м. Вишгороді на Київщині.

Вічна пам'ять і вдячність!

Роман КОВАЛЬ, Історичний клуб "Холодний Яр"

"ПИШАЮСЯ СВОЇМ СИНОМ!"

18 лютого до 11-ї школи міста Дніпра завітала група у складі семи представників військових вищих навчальних закладів з усієї України. Зайшли й до класу, де навчався мій син Михайло. Всі одягнені по формі. Агітували учнів вступати до лав своїх закладів.

Першим виступив представник Львова. Чоловік ламаною українською мовою (наче сам не зі Львова) звернувся до учнів… За ним – військовий з Києва: "Якщо ви не проти, – каже, – то я перейду на російську". Клас мовчить, двоє вчителів, присутні на цьому заході, мовчать, а Михайло каже: "Я проти, продовжуйте, будь ласка, українською". Той скривився, та змушений був продовжувати українською (дуже поганою, а все ж українською).

Наступний – харків'янин. Та ж сама пісня: "Я хотів би виступити російською, бо мені так зручніше". У класі – тиша. Лише Михайло каже: "Ні, українською, будь ласка". Той питає, чому він такий принциповий. Син дістає телефон і збирається знімати. Бачачи це, харків'янин каже: "А вот я прінципіально буду па-русскі, патаму что ти дастал тєлєфон". – "Так, принциповий, – каже син. – А ви зараз дієте згідно з вашим статутом та Конституцією України чи, може, представляєте збройні сили РФ?" Харків'янин перейшов на дуже кострубату українську…

Наступний, дніпрянин, виступив українською та надав слово своєму учневі (кадету). Той знову те саме: "Чи ви не будете проти, якщо я виступлю російською?" Тиша. Михайло: "Авжеж проти. Тільки українською".

І тут почалось! Вистрибує представник Самарського військкомату, який організував цей захід, та вдвох із харків'янином починають, м'яко кажучи, на підвищених тонах сварити мого сина, підлітають до нього та намагаються морально з'їсти: "Ти хто такий? Самий умний? Ми в гостях нармально папрасілі па-русскі, а ти бикуєш, ідьош на дібільніє прінципи, упоратий свідомий. Можєт, с тобой провєсті бєсєду, щоб поважав старших та помалківал?!!"

Клас мовчить, учителі мовчать…

Тут маленька ремарочка: Михайло – кандидат у майстри спорту з боксу – сидить у клубній спортивній кофтині "Дніпробокс".

Михась встає та підходить до ватажка зі словами: "Дядьку, я зараз таку бесіду з тобою проведу, що тебе звідси винесуть". Той задкує, харків'янин уже кричить так, що вся школа чує. До вчительки: "Что ето за бєзабразіє, ви же нє протів, чтоб я па-русскі?" Вона каже: "Особисто я не проти. Але розбирайтесь з учнем самі".

Ось тут уже всі перейшли на емоції так, що вся школа чула. Михасик пояснює: "Ви прийшли до української школи, ви представники українських вишів, ви репрезентуєте Збройні сили України!!! Не Росії!!! Ви не маєте поваги ні до мови, ні до України. Отож або ви спілкуєтесь українською, або кіна не буде!"

Наступний делегат промовляв українською. Урок скінчився. Всі виступити не встигли, бо забагато дискутували.

Військові, незадоволено бубнячи щось собі під ніс, пішли з класу. Вже наступного дня син прийшов до директорки за даними цих "українських" військових. Директорка Н. Бондаренко повідомила, що вона вже провела виховну роботу з вчителями, бесіду з військовими та повністю підтримує позицію мого сина.

Поводир цього, як у них записано, "патріотичного заходу" є представником Самарського районного військкомату О. М. Петров (заради справедливості повідомлю, що сам він спілкувався українською, але аж зі штанів

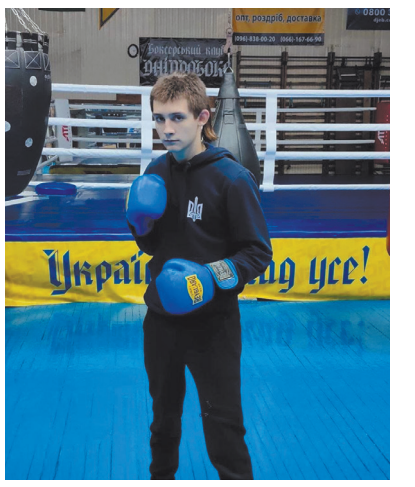

вистрибував, аби його колеги в школі під час уроку виступали російською, бо "ані же гості").

Питання, яку ж Україну ми збираємося побудувати з такими "військовими" та "вчителями"? Невже не можна було прислати україномовних представників, які б не ганьбили своєї форми та дотримувалися б Конституції України?! Ще більше обурює поведінка викладачів, які мовчали, коли представники військкоматів демонстрували неповагу до державної мови! А от вчинком свого сина, Михайла Пономаренка, я пишаюся!

Олексій ПОНОМАРЕНКО

P. S. Коли справа набула розголосу в Інтернеті та на телебаченні, зокрема на 5-му каналі, на контакт із нами вийшли представники оперативного командування "Схід" – А. В. Подік, С. В. Самчук та представник Самарського військкомату О. М. Петров (той самий, що очолював делегацію 18 лютого). Військові керівники почули Михайла та підтримали його повністю. А ось із паном Петровим (організатором того заходу) ми досі маємо різні погляди. Він наполягає, що Михайло не мав морального права робити зауваження офіцерам при дітях. До того ж він вважає, що якщо комусь із військових незручно висловлюватися українською мовою, то не треба з ввічливості до "гостей" робити зауважень щодо мови.

Наша позиція полягає в тому, що є українець Михайло, він живе в Україні, ходить до української школи та хоче небагато – спілкування з ним у навчальному закладі в навчальний час українською мовою. Він вважає, що військові мали виступати українською, навіть, якби всі учні благали говорити російською.

Він дуже шанує та поважає захисників, які боронять нашу Батьківщину від московських загарбників. Але не поважає тих, хто паплюжить честь мундира ганебними виступами російською мовою та ще й дорікає йому на високих тонах, що він, мовляв, такий упертий у принципах і робить їм зауваження з цього приводу.

Військові керівники сказали, що виправлять "недопрацювання" та покарають винних. Без вас, мої однодумці, цього не сталося б, адже до того, як опублікувати пост, я намагався достукатися, але марно, – мене не чули. Дякую директорці Н. Л. Бондаренко за підтримку! Але мене обурює поведінка військових та незрозуміла мені "пасивна" поведінка вчителів, які мовчали, а тим паче тих, хто казав, що не проти російської [у виховному процесі].

Тоді Михайло був один у полі воїн. На тому уроці його не підтримав ніхто! Але зараз він знає, що має тисячі однодумців, це надає йому сили й наснаги!

Величезна подяка всім вам! Разом ми сила! Слава Україні!!!

Олексій ПОНОМАРЕНКО
м. Дніпро

З ПЕЧАТТЮ ДУХА ГЕРОЇВ КРУТ

19 БЕРЕЗНЯ 1918 Р. В КИЄВІ ВІДБУЛОСЯ ПЕРЕПОХОВАННЯ КРУТЯНЦІВ…

Дорога до волі довга і важка. Хто йшов нею, залишився жити в пам'яті рідного народу назавжди. Ось розгортаю книгу В. Златопольця (Валентина Отаманівського) "Син України" (1920 р., Київ – Кам'янець – Відень, в-во Товариства "Вернигора"). Це історична повість із часів українського лицарства. Автор присвячує твір "Мученикові за Самостійність України – незабутньому Миколі Лизогубові, полоненому під час 5-ї українсько-московської війни в бою під Крутами на Чернігівщині й замордованому після нелюдських знущань азіатами-москвинами". У книзі є й короткий життєпис Миколи Лизогуба з епіграфом Івана Франка "Я з тої раси, що карку не гне". Того ж 1920 року Степан і Євгенія Дригиничі, що вчителювали в Болехові, подарують цю книгу 8-річному синові Ярославу, який у майбутньому ввійде в історію України як поет-емігрант Вадим Лесич.

Минуло століття, і перед нами нова книга Романа Коваля "Жінки у Визвольній війні", на сторінках якої оживають перші дні революції, весна 1917 року в Києві, заснування першого українського полку, українських шкіл… Авторками й водночас учасницями та свідками історичних подій є Харитя Кононенко, Тамара Петрів, Євгенія Барцал.

Є в книжці спогад Хариті Кононенко "Крути. Пам'яти безталанних друзів". "Минуло 4 роки з того часу, як сталась ся страшна Крутська подія, – починає розповідь авторка. – Та хай минуть сотні літ, а український нарід не повинен забути тих 17 – 20-літніх героїв, що поклали свої голови за його щастя й волю. А ми, ті, що загубили тоді своїх найдорожчих друзів, ми через все своє життя пронесем в своїх спогадах їх світлий образ".

І ось настав день прощання – 19 березня 1918 року. Осередок середньошкільників готується до проведення в останню дорогу своїх товаришів, понівечених так, що й пізнати неможливо. "В день похорону, – пише Харитя Кононенко, – ходили ми купити квіти. Майже

в кожній крамниці, куди ми заходили, заготовлені похоронні вінки з написами: від рідних, від друзів, від Центральної Ради, від якогось міністерства або котроїсь організації… З тяжким почуттям ми приїхали на двірець… увійшли у вагон. Тут просто на підлозі, одна коло одної стояло 28 чорних трун. І в сих простих деревляних трунах лежав найдорожчий скарб України – лежали її сини, що без жалю віддали своє молоде життя для добра і слави, за волю і щастя свого народу". Одкривали труни, клали квіти та востаннє вдивлялися в обличчя друзів, деяких з них не можна було пізнати.

О другій годині рушив сумний похід з вінками із жовто-блакитними стьожками. Співало кілька хорів. "Дійшла черга до нашого хору:

– Святий Боже, святий кріпкий… – почав один з хористів.

– Святий безсмертний… – підхопили декілька голосів та нараз урвались.

Тяжке ридання вихопилось із грудей замість співу.

…Не скоро, дуже не скоро зміг співати наш хор.

Ховали на Аскольдовій могилі… На краю провалля вирита широка яма. Уже стемніло, коли спускали туди першу труну, другу, третю… Застукали грудки глини по віках і глухим стогоном відбились у наших серцях.

Прощайте, дорогі друзі-товариші! Ми, що остались жити, покладемо все наше життя, всю нашу працю на те, щоб продовжити те, за що ви зложили свої голови, – щоб наша безталанна мати Україна перемогла одвічних ворогів і сама запанувала у своїй хаті!"

У тих словах закладена основна глибока патріотична ідея самої книги "Жінки у Визвольній війні". Вона потрібна сьогодні, щоб будити від байдужості та сплячки народ та рятувати незалежність Української держави.

У цій книзі є й розповіді про Харитю Кононенко. Вона постає перед нами людиною, завжди готовою до подвигу в ім'я великого майбутнього рідного краю. Громадська й пластова діячка, журналістка, поетеса, просвітянка, членкиня Академічного товариства "Січ" у Відні. Пізніше викладає українську мову та історію в Рідній школі, є членкинею редколегії часопису "Каменяр". У Канаді її вибирають головою товариства ім. Ольги Кобилянської. Вона всюди з українськими громадами, з молоддю: у Подєбрадах – виховниця пластового новацтва, у Празі належить до пластового комітету… Вона високоосвічена, доктор філософії. Володіла п'ятьма іноземними мовами. 16 липня 1943 р. заарештована німцями за співпрацю з ОУН-УПА. Її розстріляли із сотнями українців. Видав їх московський терорист-провокатор М. Кузнєцов. У Рівному на честь Хариті Кононенко встановлено пропам'ятну таблицю.

Читайте книгу "Жінки у Визвольній боротьбі", щоб у нашій пам'яті навіки закарбувались постаті шляхетних українок, що боролися за Самостійну Україну, у якій ми тепер маємо радість жити. А імена крутянця Миколи Лизогуба і його товаришів завжди нехай звучать у серцях українського юнацтва, перед яким відкриваються дороги до подвигу в ім'я Вітчизни, її волі.

Лариса ДАРМОХВАЛ
Болехів, Прикарпаття
На світлині – Харитя Кононенко.

ГЕРОЇНЯ ДАРКА ГУСЯК

Народилася Дарка Юріївна Гусяк 4 лютого 1924 року в місті Трускавці. Близькими родичами її матері Марії були відомі діячі ОУН Василь Білас та Дмитро Данилишин.

Уже від 1939 р. Дарка мала тісні контакти з членами підпільної ОУН та виконувала доручення. У 1940 р. НКВД заарештувало її батька Юрія. Через три роки Дарка закінчила Дрогобицьку торговельну гімназію. Для дівчини через її українську позицію існувала реальна загроза. Тож вона разом з матір'ю перейшла в підпілля.

У 1946 р. разом з підпільницями Ольгою Ільків та Мартою Пашковською їде до Стрия, де дістає завдання організувати хату-криївку. Діставши документи переселенців з Польщі, Дарія Гусяк з мамою і Мартою Пашковською організовує таку хату в с. Грімному Городоцького району. У тій хаті в 1947-му три тижні перебував Роман Шухевич. Як наслідок, Дарія стає зв'язковою головнокомандувача УПА. На Великдень 1948 р. її публічно прийнято в ОУН – у присутності повстанців та Романа Шухевича.

Через два роки заарештована. З 2 березня 1950 р. каралась у тюрмі на Лонцького у Львові. Через рік перевезена до Києва для продовження слідства. Рішенням комісії Особливої наради при МДБ СРСР засуджена за брехливою статтею "зрада Батьківщини" на 25 р. тюремного ув'язнення. Покарання відбувала в тюрмах Верхньоуральська, Володимира і таборах Мордовії. "Знаєте, я ніколи не жаліла про те, чим займалася. Навіть думки такої не припускала. Я ж могла… Я навіть тепер розумію, що якби написала покаянну заяву, то би того ж дня була на волі. Але того навіть на думці не було…" – каже сама Дарія Гусяк.

Звільнена через чверть століття – у березні 1975 року. Дозволу на повернення на Батьківщину не дістала, тож поселилась на межі з Галичиною – у м. Волочиську Хмельницької області в подруги по боротьбі Катерини Зарицької.

Наприкінці 1980-х і на початку 1990-х співпрацювала з крайовим провідником ОУН Зеновієм Красівським, з яким співпрацювали й ми.

До Львова переїхала в 1995 році. 2008-го нагороджена Президентом України орденом Княгині Ольги III ст. та "Орденом Лева" від міста Львова.

Сердечно дякуємо Дарці Гусяк за життя, прожите для України.

Бажаємо довгих-предовгих літ!

Історичний клуб "Холодний Яр

"ХАЙ ПОСЛУЖИТЬ ВОНА…"

Вдова коменданта Хорола, закатованого більшовиками, зворушена участю Гордієнківського полку в похороні її чоловіка, принесла до штабу офіцерську (російського зразка) шаблю з Аннівським дармовисом (темляком) і револьвер системи "Наган" із дарчим написом.

Звернулася російською. Сказала, що її чоловік дорожив цією зброєю і для неї вона – найдорожчий спогад. Але побачивши, яку шану віддали гордієнківці її чоловікові, принесла зброю:

– Хай послужить вона тим, що йдуть боротись та вмирати за ту Вкраїну, яку чоловік так кохав, за яку його замучили, хай хоч не він, то його зброя побачить здійснення його мрій і надій, а я, стара, молитимусь на його могилі за тих, що йдуть боротись за отую Україну…

Коли жінка пішла, козаки кинули жереб, і шабля дісталася гайдамаці 2-ї сотні Шилу. Було це у березні 1918 року. Вже за місяць у бою під Алуштою вона врятувала йому життя: в шаблю влучило дві кулі, а він лишився неушкодженим.

Та все одно Шила смерть дочекалася…

Це було в одному з боїв за свободу України.

Дж.: *Коваль Р.* За волю і честь. – Київ: Діокор, 2005. – С. 37.

ЦИТАТА ДНЯ

ДЕ ПАМ'ЯТЬ, ТАМ ПЕРЕМОГА.

ЮРІЙ БЕРЕЗА

МІХНОВСЬКИЙ І ТАРАСІВЦІ

Роман Коваль і Юрій Юзич завершують підготовку книги "Микола Міхновський", яка має вийти навесні. Пропонуємо невеличкий фрагмент із неї – спогад Сергія Шемета про діяльність осередку Братства тарасівців у Києві на початку 1890-х і про його лідера Миколу Міхновського.

Давно це було. Тридцята, а може й більше, весна приходила і минала. З дивовижною виразністю згадується цей травневий ранок, повний сонця, світла, тепла і пахощів. Ніби в цю хвилину відчуваєш ніжний аромат яблуневого цвіту і бузку і бачиш, що нігде на світі немає такої чарівної весни, не пахнуть так сильно квіти, як у нас на Україні.

Студентом ще приїхав я одного разу на вакації на батьківський хутір на Полтавщині. Знаходжу там ціле юнацьке товариство: брата студента [Володимира] і його двох гостей, Гаврила та Миколу Міхновських. Найбільше молодечого запалу, вогню і радости було у цього чарівного хлопця – Миколи! Замерзлий після петербурзьких холодів і студій над технікою і математикою, я відігрівав себе в палких проміннях українського сонця, повними грудьми вбирав в себе і ці пахощі полтавської весни, і цю радість життя, і цю дивну, ніжну мрію свіжо пробудженого українського патріотизму, яку розпалював у всіх нас цей милий, чарівний юнак. Він усіх нас зачарував: і моїх старих, і всю молодь, що зліталась з околиць до нашого хутору на зов української пісні й українського слова, котрі бриніли як відроджена надія нації. З того часу це зачарування залишилося на все життя у мене і цілої нашої родини.

Він був сином священника на Прилуччині (в с. Турівці, тоді Полтавської губ., тепер Згурівського р-ну Київської обл. – *Ред.*). Виріс, як і ми, на селі, але відчував і любив село і селян якось инакше, ніж ми, – так, як ми із свого становища дідичів не могли села відчувати, бо не могли так наблизитися до його внутрішнього, інтимного життя. Він був тим, що допоміг мені, моїм близьким і товаришам пізнати "красу і силу" селянської України, відчути нашу національну гордість і усвідомити бажання України національно могутн[ь]ої, незалежної.

Микола Міхновський студіював тоді право в Київськім університеті. Він знався зо всіма "старшими" і "молодими" тогочасними представниками українського руху в Київі. В ті часи старі громадяне мали на молодь вплив і багатьох повернули на шлях чисто культурної, аполітичної праці. Цією культурною працею на початку займався й Міхновський. Це було для нього закінченням національного усвідомлення і завершенням загальної освіти. Він користався при цим поміччю і порадами особливо Олександра Кониського, що тоді багато сил і часу уділяв виховуванню молоді. Швидко, одначе, Міхновський переріс свого наставника. Він хотів поглибити українську ідею, з літературної зробити її політичною і од наукових студій перейти до реальної політичної акції. Він шукає нових шляхів, хоче українську політичну думку звільнити від чужих впливів і намагається самостійно знайти розв'язання української проблеми. Він обурюється вічним українським мавпуванням московських взірців, хоче найти рішення чергових завдань українського національного руху на підставі оцінки потреб і обставин самої України і силами самих українців. Він хоче обняти цілу українську проблему, додумати її до кінця, піднятися до найвищого пункту національної свідомости. І він мав смілість, одинокий тоді, до того найвищого пункту піднятися, кінцеву мету – Самостійну Україну – побачити і про неї тодішньому українському свідомому громадянству сказати.

За ним пішла і його підтримала невелика групка молоді, найближчих його товаришів, що в Братство тарасівців була зорґанізувалася. Їх було чоловік 6. Я знав чотирьох з них. Це була зав'язь українського самостійництва. Провідником був Микола Міхновський.

Їхній світогляд був такий – своя самостійна Українська Держава. Без своєї національної держави ніяка нація не може жити й розвиватися. Настав час почати боротьбу за оцю свою національну державність. Не досить культурницької праці старших поколінь. Треба перейти до праці активної політичної. Треба готуватися до оружної боротьби. Ціль наша – визволення цілої нації з московської неволі, сотворення Самостійної Української Держави. Наші методи і засоби боротьби повинні відповідати поставленій цілі. Методи і засоби революційних російських партій для нас, українців, – непридатні. Наші умови і наші цілі инші. Вже тепер, у перших фазах боротьби, ми – українці – не можемо йти разом з московськими революціонерами, бо московські революціонери не менше, ніж московські оборонці існуючого режиму, хочуть нашого національного поневолення, хочуть українські інтереси підпорядкувати інтересам московським. Україна для українців! Отже, всякий, хто хоче її визискувати, є наш ворог. Українська нація тільки тоді стане вільною, коли ми – українська інтеліґенція – звільнимо насамперед свою думку з-під впливу чужинців-експлуататорів нашої нації. Тоді ми зможемо знайти вірні шляхи і способи для визволення своєї нації. Наше покоління мусить сотворити свою українську національну ідеологію для боротьби за визволення нації і для сотворення своєї держави. Отже, ні проекти московських лібералів, ні соціялістичні програми московських революційних партій не можуть бути нами прийняті як наші проекти, як наші програми. Хай ця висока московська культура не приваблює і не дурить нас. Будемо жити своїм розумом, хоч-би він був і неотесаний, мужичий, бо инакше ми своєї нації ніколи не визволимо. В протилежність московському революційному інтернаціоналізму і соціялізму наш шлях іде по лінії індивідуалізму і революційного націоналізму.

Такі думки роїлись тоді в головах тарасівців. Проти них було все: і старе – культурницьке, і молоде – соціялістичне українство.

Справа тарасівців здавалася зовсім безнадійною.

Опріч як на свої сили, ні на кого і ні на що було рахувати. А своїх сил всього кілька чоловік. І все-таки Микола Міхновський дерзнув, зважився. Спираючись на невелику групку тарасівців, він кинувся зо всією силою свого темпераменту в боротьбу за поширення своєї віри, проти всіх і проти всього, що було проти неї.

Перше всього він проголосив війну "старим" – українофілам, – що були тільки за культурну працю, що ні про яку національну революцію не хотіли думати і виступали проти діяльности революційної, яка, мовляв, накличе урядові репресії на всякий прояв українського національного руху, в тім числі й на чисто культурну працю лояльних елементів.

Його різкі виступи декого налякали і багатьох образили. Він був різкий у дебатах і в писанні. Його різких статей у галицькій пресі "старі" ніколи йому не вибачили. Ще різче нападав він на молодь за її захоплення московськими соціялістичними ідеологіями.

Виступи маленького гуртка тарасівців на велелюдних сходинах ріжноплеменного київського студентства робили враження якогось донкіхотства. Це були виступи людей якогось иншого світогляду, зовсім тоді не модного і масою студентства не визнаного. Загально визнані були ідеї всесвітнього соціялізму і всеросійської революції, які мали автоматично визволити й Україну. А тут раптом якийсь нечуваний сепаратизм, чудернацьке якесь самостійництво, – і ще більше чудне недовір'я до загальноросійської революції і всесвітнього соціялізму! Багатьом здавалося це все просто "желаніемъ пооригинальничать". Хіба можна про такі речі "серіозно говорити"? Словом, випростати українську інтеліґентську думку з-під впливу інтернаціональних ілюзій було ділом не-легким, настільки нелегким, що навіть страшна катастрофа наших днів далеко не всіх ще з-під цих старих ілюзій випростала. (…)

Найбільшою його заслугою було надання великого творчого розмаху українським національним почуванням. Малесеньку любов до пісень, вишивок і соціялістичних брошурок він розпалив серед українців в полум'я любови до Великої, Вільної, Самостійної України. Оце захоплення національних почувань великим, достойним великої нації, ідеалом забезпечило Миколі Міхновському почесне місце в історії України навіки…

Сергій ШЕМЕТ

Дж.: *Шемет С. Микола Міхновський* (Посмертна згадка) // Хліборобська Україна. – Відень, 1924 – 1925. – Кн. V. – С. 3 – 7.

"ЖІНКИ У ВИЗВОЛЬНІЙ ВІЙНІ"

У видавництві Марка Мельника вийшла з друку чудова книга Романа Коваля "Жінки у Визвольній війні. 1917 – 1930. Історії, біографії, спогади". Книга вражає цікавим змістом, чудовим оформленням, унікальними світлинами та широкомасштабним охопленням майже всіх куточків нашої країни, з яких і вийшли в світ ці героїні. Книга захоплює вже з перших сторінок.

Вражає своєю поставою сміливa козачка Тіна Пекарчук із Запорозької Січі Юхима Божка; зачаровує дружина кошового отамана звенигородських вільних козаків Семена Гризла – Ярина, – і красою, і душевною чистотою, і відданістю, а також гаряче-палким коханням до свого чоловіка, якого вона вирвала з пазурів смерті; викликає захоплення 16-річна отаманша Маруся (Олександра Соколовська), яка після загибелі трьох братів взяла в руки зброю, одягла сіру козацьку шапку з червоним шликом, на якому чорним було написано "Смерть ворогам України!" і пішла захищати Радомишль, Горбулів і своє рідне Полісся від більшовицьких російських зайд.

Цікаво висвітлено в книзі і постать моєї землячки з Полтавщини Євдокії Крат, яка народилася у 1896 р. у повітовому місті Гадячі. Там, під час участі в громадській роботі вона познайомилася з полковником Армії УНР Михайлом Кратом і стала його дружиною. З того часу стала ділити з чоловіком тяжку долю військового, брала участь у походах, зокрема у Першому зимовому поході, ходила в розвідку, потрапила у полон до білогвардійців, з якого їй вдалося втекти. В січні 1920 р. вона успішно виконала завдання командарма Михайла Омеляновича-Павленка – ризикуючи своїм життям, пробралася в занятий більшовиками Єлисаветград, провела необхідну розвідку, повернулась назад з цінною інформацією, передала її генералові і той успішно провів марш на з'єднання з повстанцями отамана Андрія Гулого-Гуленка.

Як тут не згадати і про іншу уродженку міста Гадяча Олену Пчілку! Проживаючи в Гадячі та беручи активну участь у громадському житті і національно-патріотичному вихованні молоді, вона наочно побачила підступність політики московських більшовиків. Невипадково, що вже у лютому 1920 р. вона з трибуни безпартійної селянської конференції повіту в повний голос закликала боротися проти російських окупантів. Її заклик почули козаки охоронної сотні й селяни навколишніх сіл, які й пішли під проводом отамана Олександра Коваля воювати за звільнення України. І у лавах Коваля, і в лавах отамана Леонтія Христового воювали колишні учні гімназисти і вихованці Олени Пчілки.

Хоч у боротьбі за свою свободу українці зазнали поразки, але українська нація в боротьбі ставала незборимою. І у цьому заслуга Олени Пчілки, Олени Теліги, Тіни Пекарчук, Ярини Гризло, Олександри Соколовської, Євдокії Крат і тисяч подібних їм сміливих і нескорених борчинь за волю України.

Олекса ПУГАЧ
Полтава

ПОРТНОВ ПИШЕ НАМ ІСТОРІЮ

У 2020 р. Київська міська рада на підставі Закону "Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у XX столітті" планувала відзначити пам'ятні дати та річниці борців за незалежність Івана Полтавця-Остряниці, Юрія Липи, Уласа Самчука, Василя Сидора, Володимира Кубійовича, Василя Левковича, Василя Галаси та Андрія Мельника.

Однак Портнов вирішив, що це не видатні постаті, а злочинці. У березні 2020 р. він подав позов про скасування цього рішення Київради. Суддя Маруліна оперативно відкрила провадження та заборонила Київраді виконувати рішення про вшанування цих історичних постатей. А 19 січня цього року повністю задовольнила позов Портнова та скасувала рішення Київради. Вона вирішила, що Київрада не пояснила, чому цих осіб вважає борцями за незалежність.

21 січня інший суддя ОАСКу Арсірій за позовом того ж Портнова зобов'язав Міносвіти переглянути підручники з історії, де згадуються події Революції Гідності. Арсірій вважає, що історичні факти щодо дій "Берркуту" на Майдані не підтверджені відповідними вироками судів, а тому мають бути переглянуті.

"Тому – не все одно, хто як розмовляє, яким богам молиться, які книжки читає, – писав Улас Самчук. – Не все одно, якими іменами названі вулиці наших міст, не все одно, чи провідним є для нас Шевченко, чи Пушкін. Не все одно, як це часто доводиться чути, кого ми вчимо у школі, не все одно, яке наше ставлення до російської літератури. Ні! Це не все одно… А коли – все одно, то це значить, що все одно для вас, хто є ми самі!"

Роман МАСЕЛКО

РОМАН МИХАЙЛОВИЧ ПАСТЕРНАК

(14.01.1928, с. УТИХОВИЧІ – 17.02.2021, КРИВИЙ РІГ)

Здавалося, ще не так давно громадськість вітала Романа Пастернака з 90-річним ювілеєм. Незважаючи на роки, ветеран мав на диво ясний розум і гарну пам'ять. Згадував події свого надважкого життя в найдрібніших подробицях і деталях.

Народився він у селянській родині в с. Утиховичах Перемишлянського р-ну Львівської області. У сім'ї виросло шестеро дітей. "Народився під Польщею, потім жив під більшовиками, а в 41-му прийшли німці", – сумно констатував Роман Михайлович.

У п'ятнадцять років став членом молодіжної організації ОУН. Це було 1943-го. А в 1944-му, ще за німецької окупації, добровільно пішов в УПА. Проходив військовий вишкіл на Рогатинщині. Вишкіл проводив чеський капітан, готував їх як майбутніх офіцерів.

Перше бойове хрещення прийняв у бою з німецьким підрозділом. Незважаючи на те що в німців були танки, а в упівців – лише стрілецька зброя, вдало влаштувавши засідку, вони змогли відбити в окупантів захоплених ними людей. Це було в с. Тучному Перемишлянського району Львівської області.

У 1945-му, з приходом радянської армії, упівці змінили військову стратегію й тактику: відділ Романа Пастернака поділили на групи по 15 – 20 осіб. Його перевели до теренової боївки Перемишлянського району, якою командував "Богдан". 28 червня 1947 р., виконуючи завдання, Роман потрапив у засідку…

Спочатку його доправили в Перемишляни, де майже тиждень катували, потім повезли до Львова в тюрму на Лонцького. Там його протримали під слідством 2 роки – до березня 1949-го. Зрештою, він опинився в Києві в Лук'янівській в'язниці, де й дістав вирок – 10 років позбавлення волі. Покарання відбував у Воркутинському таборі посиленого режиму. Працював у шахті. Чимало часу провів у карцері, адже брав активну участь у страйковому русі. Відбув повний термін покарання, а потім ще десять років його тримали у Воркуті під наглядом комендатури без права виїзду з міста. Тоді ж у Воркуті зустрів свою долю – таку ж, як і він, каторжанку-упівку Марію, з якою побралися. Прожили вони 30 років щасливого подружнього життя, виховали доньку і сина, дочекалися онуків.

1966 року Роман Пастернак отримав нарешті паспорт і можливість виїхати з Воркути, але без права поселення в Західній Україні. Не мав права зупинятися і в обласних центрах та великих містах, лише за 101 кілометр від них. І все ж доля привела його до великого міста – Кривого Рогу, де тривало велике індустріальне будівництво. Тут суворих заборон щодо поселення колишніх політв'язнів не дотримувалися: потрібна була робоча сила. За іронією долі, борцеві з комуністичним режимом вдалося влаштуватися слюсарем-складальником на завод гірничого обладнання "Комуніст". Пропрацював тут аж 40 років! І хоча колишнього вояка УПА на початках там знову ледь не засудили, звинувативши в антирадянській пропаганді, він таки змусив місцеве начальство ставитися до себе з повагою.

З настанням потепління у громадсько-політичному житті СССР Роман Пастернак став активно долучатися до громадських справ. У 1989 р. одним із перших вступив до Народного руху України "За перебудову". Згодом організував і очолив Центрально-міську районну організацію НРУ. З 1992 р. він – голова Криворізької міської організації Всеукраїнського братства ОУН-УПА. Став активним членом місцевого осередку Всеукраїнського політичного об'єднання "Державна самостійність України". У 2009-му Романа Пастернака призначили референтом спілки ветеранів ОУН Дніпропетровської області, а з 2011 року й до останніх днів він був повітовим головою Дніпропетровської обласної ветеранської організації "Всеукраїнське братство ОУН-УПА".

У січні 2018 р. з нагоди 90-річчя Указом Президента України Петра Порошенка № 11/2018 "Про відзначення державними нагородами України з нагоди Дня Соборності України" був нагороджений орденом "За заслуги" III ступеня.

"Я все життя віддав боротьбі за Україну – і коли воював у лавах УПА й смерть ледве не кожного дня зазирала мені у вічі, і коли був на каторзі, і в подальші роки. І хоч була велика загроза моїй родині, моїм рідним, я ніколи не відмовлявся від свого прагнення побачити Україну та українців вільними. Боротьба за Україну продовжується й зараз, тож я закликаю всіх об'єднатися в цій боротьбі, адже Україна – це найдорожче, що в нас є. І вона зараз у великій небезпеці. Тому треба єднатися – не сваритися між собою, а єднатися, щоби побороти ворога. Я не знаю, як кому, а мені Україна дуже дорога – і тому, що такої немає більш ніде у світі, і тому, що за неї ми заплатили мільйонами життів, покалічених доль і надтяжкими випробуваннями. Головне, нам треба зараз побороти нашого одвічного ворога, і тоді, я впевнений, все буде добре".

Ці проникливі, зворушливі слова сивочолий ветеран сказав наприкінці офіційного заходу з нагоди його 90-річчя. З цим, як свідчать його рідні, він пройшов до кінця свого складного й звитяжного 93-річного земного шляху. Почуймо ці слова!

Вічна пам'ять і вдячність Тобі, український звитяжцю!

Володимир СТЕЦЮК, Історичний клуб "Холодний Яр"
Кривий Ріг
Фото автора

"ЧОМУ ВИ ЙОГО ВІДПУСКАЄТЕ?!"

У Коростенській групі Армії УНР не було ні суду, ні слідчих, ні прокурора. Роль "найвищого судді" мусив виконувати начальник штабу Василь Прохода. Юридичної освіти він не мав, а за характером був радше адвокат, ніж прокурор.

Командир Запорозької кінної сотні Коростенської групи виконував обов'язки начальника розвідки. Він був "енергійний, рухливий і про все довідувався, що і де сталось". Він люто ненавидів більшовиків – вони замордували його батька. Коли до козацьких рук потрапляв підозрілий суб'єкт, що вештався серед війська, сотник прагнув якнайшвидше його послати чортам у зуби. Але, як чоловік дисциплінований, мусив вести заарештованого до штабу.

Василь Прохода уважно перевіряв документи, з'ясовував особу затриманого, питав, звідкіля він і що тут робить. Намагався пізнати його людські якості. Оскільки в'язниці група не мала, то підозрюваного відправляли або на волю, або на той світ. Василь уважав, що самої лише підозри не досить, щоб засудити людину на смерть. І слідство закінчував, як правило, словами:

– Відпустіть його!

Сотник мало не плакав з розпачу.

– Та то ж справжній большевик, чому ви його відпускаєте?!

– А большевик хіба не людина? – щиро відповідав начальник штабу. – Злочину проти нас він тепер не зробив і, напевно, вже не зробить. Для чого ж його, безборонного, розстрілювати?

Та все ж одного разу Прохода втішив начальника розвідки – "віддав йому" диверсанта. А що робити, як того піймали на гарячому – коли підкладав динаміт під залізничний міст?

Милосердя в такому випадку стало б службовим злочином.

Роман КОВАЛЬ

Дж.: *Коваль Р.* Тернистий шлях кубанця Проходи. – Київ – Вінниця: Державна картографічна фабрика, 2007. – С. 71 – 72.

ЗАХИСТИ МЕЖУ МІЖ СВОЇМ І ЧУЖИМ!

У серії "Видатні українці" Бібліотеки Історичного клубу "Холодний Яр" вийшла книга "Донбас: радість і біль. 2014 – 2020". Це збірка опублікованих у газеті "Незборима нація" нарисів про героїв нинішньої українсько-російської війни. Серед них є розповіді й про наших земляків. Підполковник Олександр Гуменюк із Коцюбинського організував 11-й батальйон територіальної оборони "Київська Русь" і став його першим командиром. Він був із тих, хто не посилає в бій, а веде до бою. Звільнив 5 міст. До 15 серпня 2014 р. – останнього дня комбата Гуменюка – у батальйоні "Київська Русь" не було жодної втрати. В цьому ж бою загинув і один з найкращих розвідників батальйону Олег Оникієнко-"Корсар". Роман Коваль пише: "Вбивці Олександра Гуменюка та Олега Оникієнка – російські спецпризначенці – того ж дня були відправлені в пекло".

Ірпінець, капітан Національної гвардії Сергій Шкарівський-Шульц сказав, як позбутися страху, – треба думати не про себе, а про інших. Тоді не страшно. Командир взводу Сергій Шкарівський загинув 19 серпня 2014 року від кулі снайпера.

Пам'ять про героїв-земляків, які віддали життя за Незалежність Батьківщини, увічнена в Алеї героїв АТО і в експозиції Ірпінського історико-краєзнавчого музею.

Книгу "Донбас: радість і біль" випустило у світ Видавництво Марка Мельника. Марко Мельник у 2014 – 2015 рр. був добровольцем батальйону "Азов". Він розповідає: "Велика кількість щирих людей з окупованих територій, які воювали поруч зі мною у 2014 – 2015 рр., ставали україномовними на моїх очах. Хоча це було непросто. Але здорова людина опановувала рідну мову, перетворювала її на знаряддя захисту і зброю. Чимало вояків зрозуміли, що українська книжка часом ефективніша від автомата, який стріляє у ворога".

Нині Марко Мельник живе в Ірпені й видає українську патріотичну літературу. Він зробив висновок: "Стверджую: у цій війні переможе не зброя, а дух, культура і мова. Говори і стріляй українською! Захисти межу між своїм і чужим!"

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ
Історичний клуб "Холодний Яр"
м. Ірпінь

ПРО БРАТА СЕРГІЯ ГРИНЧУКА

Для мене Сергій асоціюється насамперед з УНСО. Отак прямо: згадую УНСО – згадую Сергія.

УНСО те, колишнє. Яке у 90-х, у вицвілих "стєкляшках" і розтоптаних берцях.

УНСО, яке на зламі епох протистояло продажним "мєнтам" і заступалося за зневірених людей.

УНСО, яке так і не стало партією, а залишилося способом життя та світоглядом.

УНСО, при згадці про яке пітніли кремлівські карлики.

УНСО, яке вважало, що слова роз'єднують – дія об'єднує, і йшло туди, де відчувався запах пороху.

Безкомпромісність, хоробрість та надійність. Це було в Сергія. Це було поряд у 1991 в Севастополі, Горлівці і Торезі, у 1992 в Дубосарах, у 1993 під Сухумі, у 1995 на Софійському майдані під час похорону Патріарха.

Йшли роки, а Сергій залишався таким, як і того дня, як ми познайомилися в підвалі на провулку Тараса Шевченка. Залишався надійним і стабільним, як гора, під час спільної роботи в Києві та Львові.

Він не загинув на Майдані, його не знищило пекло Світлогірської дуги.

Тепер він пішов. Пішов сам, як завжди, безкомпромісно і швидко. Якось досі не можу говорити про Сергія Гринчука в минулому часі.

Спи спокійно, брате!

Володимир МАМАЛИГА

Від редакції. "Незборима нація" сумує з приводу смерті українського козака Сергія Анатолійовича Гринчука-"Зеленого" (28.03.1961, Київ – 7.02.2021, Київ). Висловлюємо щирі співчуття рідним та друзям. Вічна слава!

"БУЛО МЕНІ ТОДІ 15 РОКІВ..."

Інколи чую, як хтось говорить про малолітніх українофобів: "Це ж дитина, ми маємо бути поблажливішими". І в спогадах виринає літо 2003 року: околиця Одеси, футбольний майданчик (ще цілком совковий, з поганим асфальтом та іржавими воротами), ми з кількома "кулєгами", україномовний хлопець, який грає за нас, малознайомі суперники і чотири знайомі дівчини в ролі глядачок.

Я тоді ще був худий, мав нормальний зір і загалом гарно грав у воротах. А ще вмів віддавати класні передачі рукою хоч через усе поле – вважай, просто на ногу перед воротами суперника. Коротше, рознесли ми тоді опонентів під нуль.

Але було під час тієї гри дещо таке, чого я не розумів, – дівчата постійно намагалися образити україномовного хлопця: "Сєлючок, а ти, ваабщє, пасовать умєєш?", "Опа, бл-ть, сєло проє-ало – фу-у-у, тупо-о-о-ой", "Ніх-ясє, рагатоє єщьо і бистро бєгаєт, ето ж надо", "Оґо, сматрі, сєлюк дурной, аказивается, умєєт біть па варотам – ніфіґасє", "Опа, сєлюк тупой, всьо, хватіт бєґать, іді уже аґарод абрабативай". І все це під нескінченні "га-га-га" і "ги-ги-ги".

Хлопець спочатку не реагував, але десь через пів години підходить до них і каже: "Дівчата, не знаю, навіщо ви це робите, але я, взагалі-то, з Івано-Франківська – це не село, це місто". Після короткої паузи одна з них каже: "Ну так і валі в свой етот «місто», чьо ти в нашу Адєсу пріпьорся?" Він сказав, що приїхав до родичів, ненадовго, і що країна, взагалі-то, одна, тому він не розуміє, чому це йому раптом не можна в Одесу. Дівки ніби притихли, але буквально на кілька хвилин. Далі знову: "Нє, ну ти пасматрі, разґаварівать на чєлавєчєском язикє нє умєєт, а фінти дєлаєт", "У-у-у, «місто» он, «місто», бл-ть, а ну давай упаді наконєц, прідурок", "Сєлянін, альо, дурік, тєбя ждут бикі с нєзавязаннімі хвастамі"...

Було вкрай неприємно. Я не знав, як реагувати. По завершенні гри підходжу до цих "фанаток" і питаю: "Слушайтє, почєму ви цепляєтєсь к чєловєку?" Три з них морозяться, кинувши короткі: "бєсіт", "вибєшиваєт", "протівно", але одна каже: "Нє люблю всєх етіх раґатих – всє нармальниє люді разґаварівают на руском язикє, а еті тупиє і второсортниє..."

Я кажу: "Знаєш, я вважав тебе нормальною людиною, але це справжній шовінізм, і якщо так, то я теж говоритиму українською". Вона відповідає: "Ти – друґоє дєло, ти всєґла бил просто странний, а он по-настоящєму раґатий".

Розлютився я тоді дуже. Послав дуреп. Не думаю, що вони зрозуміли що до чого, але принаймні зіткнулися з протидією.

До речі, було мені тоді 15 років.

Сергій БРИГАР
Одеса

БЕРИ З МИНУЛОГО НЕ ПОПІЛ, А ВОГОНЬ

Роби необхідне, не кажучи зайвого.

Зважуй свої слова – і вони звучатимуть вагомо.

Пізнай себе, і тебе ніщо вже більше не здивує.

Не проклинай темряву, а випромінюй світло; випромінюй світло – і темрява відступить.

Будь таким, щоб твоїм ворогам ніхто не заздрив, а друзям заздрили всі.

Пам'ятайте про смерть, щоб життя не боятися.

Твори безсмертне, щоб вижити після смерті.

Обдумай гарно свої слова і, можливо, без них ти обійдешся.

Не говори зайвого, навіть своїм мовчанням.

Перестань від себе ховатися – і тобі не треба буде себе шукати.

Слово істини вислови стисло.

Бери з минулого не попіл, а вогонь.

Знай межі своїх можливостей, але постійно розширюй їх.

Не стій спиною до історії, вона цього не вибачає.

Не будь надто толерантним, історія толерантних не толерує.

Живи із задоволенням, але не заради нього.

Не створюй собі перешкод із своїх недолугих думок.

Не намагайся занадто догодити сьогоденню. Працюй на майбутнє.

Не можеш стати досконалим – стань неперевершеним.

Поглиблюй світу розуміння, не сій насіння на каміння.

Частіше не говори нічого, цитуй мовчання наймудріших.

Говори не те, що від тебе хочуть почути, а те, що повинні.

Говори не те, що хочеш сказати, а те, що повинен.

Хочеш бути оригіналом, стань порядною людиною.

Ковтаючи образу, ковтай і кривдника одразу.

Андрій КУРИЛО
Київ

ГАЛЬЧЕВСЬКИЙ ЗНОВУ ПЕРЕМАГАЄ

Визначено переможців другого етапу XX Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості під гаслом "Об'єднаймося ж, брати мої!". У номінації "Історія України і державотворення" дипломом I ступеня нагороджено Дарину Струкевич, ученицю ДПТНЗ "Вінницьке вище професійне училище сфери послуг" (керівник роботи Наталія Заслоцька) за пошукову роботу "Творець української державності – отаман УНР Яків Гальчевський".

Щиро вітаю Дарину та Наталію Заслоцьку з перемогою! Дякую за сумлінну працю!

Слава Якову Гальчевському та його хоробрим козакам!

Володимир БАРЦЬОСЬ
Вінниця
Малюнок Артура Орльонова.

ТЕРПИ, ТЕРПИ...

Терпи, терпи – терпець тебе шліфує,
сталить твій дух – тож і терпи, терпи.
Ніхто тебе з недолі не врятує,
ніхто не зіб'є з власної тропи.

На ній і стій, і стрій – допоки скону,
допоки світу й сонця – стій і стій.
Хай шлях – до раю, пекла чи полону –
усе пройди і винести зумій.

Торуй свій шлях – той, що твоїм назвався,
той, що обрав тебе навіки вік.
До нього змалку ти заповідався
до нього сам Господь тебе прирік.

Василь СТУС

ГАНЬБА КРИВОНОСОВУ!

З'явилося відео інциденту, який стався в матчі 15-го туру чемпіонату України з футболу в Прем'єр-лізі (УПЛ) між "Колосом" і ФК "Львів".

На 68-й хвилині головний тренер львівської команди Віталій Шумський дістав жовту картку від головного судді матчу Віктора Копієвського з Кропивницького за те, що попросив четвертого арбітра Миколу Кривоносова з Києва розмовляти з ним українською, пише Obozrevatel.

На відео видно, як Шумський у розпачі намагається з'ясувати, за що його покарав Копієвський. Головний рефері відповів лаконічно: "За розмови". Сам Кривоносов не став відповідати на його питання.

"ХІБА ЗА ТАКУ УКРАЇНУ?.."

Прочитав у номері "НН" за січень, який мені принесли після моїх упертих домагань до поштовиків аж 23 січня, статтю Вероніки Токар "День українськомовної у зрусифікованому місті". Додам ще один факт до її розповіді: мого онука в Києві брали на роботу з умовою, що він спілкуватиметься з клієнтами тільки мовою окупанта.

Де ще і в якій країні таке може бути?!

Хіба за таку Україну йшли на смерть наші герої?!

Володимир ПОЛІЩУК, довголітній передплатник "НН"

місто Мала Виска
Кіровоградська обл.

ЧЕРЕЗ "НОВУ ПОШТУ" МОЖНА ПРИДБАТИ

Видання Історичного клубу "Холодний Яр" можна придбати через "Нову пошту", переказавши кошти на картку Р. Коваля у Приватбанку: 5168 7554 4667 0339.

Переславши гроші, просимо телефоном (або через електронну адресу kovalroman1@gmail.com) замовити книжки, вказавши куди і кому надсилати книжки.

Номери телефонів 067-726-30-36, 066-211-41-85. Ось ціни без вартості пересилки:

"Полковник Болбочан: спогади, свідчення, документи" – 300 грн.

"Батькам скажеш, що був чесний" Романа Коваля – 275 грн.

"Жінки у Визвольній війні: історії, біографії, спогади. 1917 – 1930" – 370 грн.

"Донбас: радість і біль. 2014 – 2020" – 175 грн.

"Житомирщина в боротьбі" Романа Коваля – 275 грн.

"Яків Орел-Гальчевський: боротьба і філософія боротьби" Романа Коваля – 75 грн.

"Здолати Росію" Р. Коваля – 250 грн.

"Сумщина в боротьбі" Р. Коваля, В. Моренця та Ю. Юзича – 250 грн.

"Отаман Зелений" Романа Коваля – 100 грн.

"Подєбрадський полк" Армії УНР (т. 1) – 300 грн.

"Подєбрадський полк" Армії УНР (т. 2) – 150 грн.

"Подєбрадський полк" Армії УНР Р. Коваля, В. Моренця та Ю. Юзича (т. 3) – 250 грн.

"Крізь павутиння змосковщення" – 80 грн.

"Історія України-Русі" Миколи Аркаса – 100 грн.

"Тиха війна Рената Польового" Романа Коваля – 300 грн.

"Михайло Гаврилко: і стеком, і шаблею" Романа Коваля – 450 грн.

HTTP://NEZBORYMA-NACIYA.ORG.UA/

У редакції через "Укрпошту" можна придбати такі книги:
(ціну вказано, враховуючи вартість пересилки книг поштою):

"Полковник Болбочан: спогади, свідчення, документи" – 335 грн.
"Жінки у Визвольній війні: історії, біографії, спогади. 1917 – 1930" – 410 грн.
"Донбас: радість і біль. 2014 – 2020" – 210 грн.
"Житомирщина в боротьбі" Романа Коваля – 315 грн.
"Батькам скажеш, що був чесний" Романа Коваля – 315 грн.
"Здолати Росію" Романа Коваля – 290 грн.
"Сумщина в боротьбі" Р. Коваля, В. Моренця та Ю. Юзича – 275 грн.
"Яків Орел-Гальчевський: боротьба і філософія боротьби" Романа Коваля – 110 грн.
"Подєбрадський полк" Армії УНР Романа Коваля, Віктора Моренця та Юрія Юзича (т. 1) – 325 грн.
"Подєбрадський полк" Армії УНР Романа Коваля, Віктора Моренця та Юрія Юзича (т. 2) – 175 грн.
"Подєбрадський полк" Армії УНР Романа Коваля, Віктора Моренця та Юрія Юзича (т. 3) – 275 грн.
"Отаман Зелений" Романа Коваля – 135 грн.
"Крізь павутиння змосковщення" Романа Коваля – 110 грн.
"Історія України-Русі" Миколи Аркаса (2-ге, краківське, видання) – 130 грн.
"Тиха війна Рената Польового" Романа Коваля – 350 грн.
"Михайло Гаврилко: і стеком, і шаблею" Романа Коваля – 525 грн.

Книги можна придбати, попередньо переказавши кошти електронним переказом на ім'я Р. М. Коваля, вул. генерала Геннадія Воробйова (Курська), буд. 20, пом. 14, Київ, 03049.

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

Передплатити газету можна у будь-якому відділенні Укрпошти. Періодичність виходу – двічі на місяць, обсяг – 16 сторінок. Передплатна ціна на друге півріччя 2020 року – 335,80 грн, індекс – 60969.

Сердечно дякуємо за підтримку газети "Незборима нація"!

Віктор ДРУЗЬ (с. Зорине, Сумщина) – 260 грн.
Ігор СМЕТАНСЬКИЙ (Калуш) – 300 грн.

НЕЗБОРИМА НАЦІЯ

Її редактор Р. Коваль – дослідник Визвольної боротьби українців за свою державу XX ст. Ця газета – про долі УСС, вояків Галицької армії, Армії УНР, повстанських отаманів та їхніх козаків, Карпатську Січ, ОУН, УПА, вояків АТО, а також про кобзарів, письменників, нові книжки про Визвольну боротьбу.

Наш індекс – 33545.

Індекс 87415 – для передплатників Донецької та Луганської областей.

Ціна з березня 2021 р. – 72,06 грн.

Редактор
Роман Коваль

Верстка
Олександр Литвин

Коректор
Надійка Овчарук

Інформаційне забезпечення
Микола Владзімірський, Владислав Карпенко, Люба Криворот

Технічний директор
Максим Селюзкін

Адреса для листування
03049, Київ, вул. генерала Геннадія Воробйова (Курська), буд. 20, пом. 14.
Тел./факс: 242-47-38
kovalroman1@gmail.com
Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти.
Видання зареєстровано 28.12.1993 р. у Державному комітеті України у справах видавництв, поліграфії та книгорозповсюдження.
Серія КБ №325.
Наклад 1000 примірників.
Видруковано 01.03.2021 р.
ТОВ "Прес Корпорейшн Лімітед"
Номер замовлення 2010314

Засновник
Роман Миколайович Коваль

"Незборима нація" – газета для тих, хто хоче знати історію боротьби за свободу України